

Spor i MinFremtid - sådan virker det!

Til vejleder og lærer

Spor i MinFremtid - sådan virker det!

Dette hæfte henvender sig til dig, som er vejleder, og som gerne vil opnå en bedre forståelse af, hvordan Spor virker. Det giver dig de bedste muligheder for at bruge programmet i din vejledning.

Få svar på:

- > Hvad er baggrunden for Spor?
- > Hvilken information indsamles om den unge og hvorfor?
- > Hvordan bruges informationen?
- > Hvordan skal resultatet forstås?
- > Hvordan får de unge det fulde udbytte af Spor?
- > Har Spor en teoretisk forankring?

Indhold

Kort om Spor	4
Hvordan virker Spor?	5
Forbered din jobliste	5
Hvad vil jeg?	6
Hvad kan jeg?	8
Hvor længe må uddannelsen vare?	9
Helbred	9
Arbejd med din jobliste!	10
Joblisten	11
Hvordan er joblisten dannet?	11
Længere ind i Spor - bedre afklaring	13
Det enkelte job - hvad kan man undersøge?	13
Flere spørgsmål	14
Se alle job	14
Det jeg vil	15
Det jeg kan	15
Se uddannelser	16
Favoritter	16
Teoretisk baggrund	17
Spors udvikling	17
Har Spor en teoretisk forankring?	17
Tre gode råd	18
Sådan bruger du Spor	18
Se og hør	18
Gem og find	18

Kort om Spor

Spor er udviklet af det engelske firma CASCAiD i 1985 og oversat, tilpasset danske forhold og løbende udviklet af Studie og Erhverv, som fra august 2010 er en del af Schultz. Spor har været brugt af danske vejledere inden for alle sektorer siden 1989.

Formålet med Spor er at understøtte og udfordre unges uddannelses- og erhvervsvalg, styrke deres refleksion og give dem input at gå videre med.

Som program kan Spor karakteriseres på denne måde:

Et åbent program:

- > Den unge ser og forstår, hvorfor hvert enkelt job bliver vist på den individuelle jobliste
- > På baggrund af information om det enkelte job på listen, kan den unge selv vurdere jobbet's relevans.

Brugerorienteret (klientcentreret):

- > Resultatet er baseret på den unges egne svar
- > Den unge kan frit ændre sine svar og få andre - og nye - jobidéer
- > Den unge kan udfordre programmets forslag til job.

Læringsorienteret:

- > De unge udforsker nye måder at opfatte job på
- > De unge lærer mere om de forskellige job ved den detaljerede jobinformation
- > De unges jobperspektiv udvides med nye idéer.

Refleksivt og procesorienteret

- > De unge reflekterer over, hvordan deres holdning og præferencer påvirker deres muligheder
- > De unge opmuntres til at arbejde med deres præferencer og udvide deres valgperspektiv.

Spor findes i MinFremtid.dk og bruges på bl.a. vejledningscentre, især UU-centre, samt på skoler og uddannelsessteder. Spor findes desuden i en udgave for voksne i programmet JobSpor.

I MinFremtid bruges Spor bl.a. til at

- > stille spørgsmål og identificere problemstillinger til diskussion med en vejleder – evt. som forberedelse til en vejledningssamtale
- > perspektivere, give nye idéer til job og uddannelse og udvide den unges horisont
- > opmuntre den unge til at undersøge mere om relevante job.

Spor udvikles og tilpasses løbende, bl.a. på baggrund af feedback fra brugerne.

Vi er altid meget interesserede i at høre fra brugerne. Skriv gerne til kundeservice@schultz.dk med ris, ros, gode forslag og dine erfaringer med brug af programmet.

Hvordan virker Spor?

Arbejdet med Spor falder i to dele, der afspejles i programmets to hovedsider:

- > Forbered din jobliste
- > Arbejd med din jobliste.

Alle funktioner i Spor er knyttet til én af disse to sider, og det er til og fra disse sider, man navigerer og arbejder i programmet.

Bemærk: Brug ikke browserens tilbageknap under arbejdet med Spor. Det kan medføre tab af de svar, man har givet undervejs. Benyt i stedet Spors navigationsknapper, fx tilbage, forrige osv.

Forbered din jobliste

Denne side indeholder fire funktioner, som forbereder en matchet jobliste:

- > Hvad vil jeg?
- > Hvad kan jeg?
- > Hvor længe må uddannelsen vare?
- > Hvad med mit helbred?

Joblisten er baseret på de svar, den unge giver til en række spørgsmål under Hvad vil jeg? Disse svar er forudsætningen for at danne en jobliste. Det er dermed også nødvendigt at svare på Hvad vil jeg? for at få en jobliste.

Det er frivilligt, om den unge vil arbejde med de øvrige funktioner, som har betydning for joblisten, enten

ved at afgrænse den (uddannelsens længde), eller ved at supplere den med information på forskellig måde.

De fire funktioner beskrives nærmere nedenfor.

Bemærk: Hvis den unge har brugt Spor tidligere, vil der stå et link: "Du kan nu se din jobliste" midt på skærmen. Hvis man klikker på linket, kan man arbejde videre med sine gamle svar. Vil man hellere begynde forfra, skal man klikke på Hvad vil jeg? Så bliver de gamle svar slettet.

Hvad vil jeg?

For at få en jobliste skal den unge besvare spørgsmål om interesser og ønsker til jobmiljø, jobindhold, jobfunktioner mv.

Spørgsmålene, som stilles i Spor, er:

- > Spørgsmål om aspekter, der forekommer i en række job
- > Spørgsmål, der differentierer forskellige job
- > Spørgsmål, som en vejleder ofte vil stille i en vejledningssamtale
- > Spørgsmål, der kan give anledning til værdifulde refleksioner.

Spørgsmålene tager udgangspunkt i den unges præferencer, og indledes alle med "Hvad vil du synes om et job, hvor du skal ...":

"Hvad synes du om et job, hvor du skal arbejde udendørs i al slags vejr?"

Den unge skal svare ved at angive et af fem svar, fra meget godt til meget dårligt (Likert skala).

Spor indeholder i alt 111 spørgsmål, men det er ikke nødvendigt at svare på alle. Spørgsmålene stilles i flere omgange. Mellem hver omgang gemmes den unges svar, og det er muligt at forlade programmet og vende tilbage senere.

Første runde indeholder 42 spørgsmål, der er ens for alle. På baggrund af den unges svar på disse spørgsmål vil en hel del af Spors job allerede nu være irrelevante.

The screenshot shows a question interface titled "Besvar spørgsmål om, hvad du vil". It includes buttons for "Skjul film" and "Start lyd". The question is "Spørgsmål 1 af 42" and asks "Hvad vil du synes om et job, hvor du skal... arbejde udendørs i al slags vejr?". An illustration shows a person working in a field. The text explains: "Du er udendørs en stor del af arbejdstiden. Du arbejder både i godt vejr, og når det regner og sneer. Og du bruger din krop meget. Arbejdet kan finde sted i byen, på landet, i skoven osv." Below the text are five response options represented by smiley faces: "Meget dårligt" (red sad face), "Dårligt" (purple sad face), "Neutralt" (yellow neutral face), "Godt" (green happy face), and "Meget godt" (green very happy face).

Den unge får nu flere runder med spørgsmål, normalt 2-4 omgange med et mindre antal spørgsmål. Efter hver runde evaluerer Spor, hvilke spørgsmål der er nødvendige for at få en jobliste, der så præcist som muligt matcher den unges præferencer.

Nogle kan opleve det som et stort antal spørgsmål. Men det er nødvendigt, hvis den matchede jobliste skal være troværdig og realistisk for den unge.

Så snart Spor har svar nok til at give en relevant jobliste, vises siden Forbered din jobliste igen, nu med et link, [Vis min jobliste](#), i midten.

Den unge opmuntres dog til først at bruge sidens øvrige funktioner for at få mest muligt ud af Spor.

Hvad kan jeg?

Her har den unge mulighed for at arbejde med sine kompetencer. Ligesom under "Hvad vil jeg?" skal den unge besvare spørgsmål.

Spørgsmålene handler om de kompetencer, der er nødvendige og ønskværdige i et job. Spørgsmålene er generelle og skal forstås på et overordnet plan, som evner. Der er altså ikke tale om færdigheder, man allerede har lært, fx på en uddannelse til et bestemt job.

Alle spørgsmål indledes med "Hvor god er du til at ...":

"Hvor god er du til at bruge hænderne?"

The screenshot shows a survey interface with the following elements:

- Header:** "Besvar spørgsmål om, hvad du kan"
- Progress:** "Spørgsmål 1 af 45" with a green progress bar.
- Question:** "Hvor god er du til at ..."
- Topic:** "bruge hænderne?"
- Description:** "Kan du bruge dine hænder og arbejde med redskaber og værktøjer? Det kan fx være ved arbejde med træ eller madlavning eller ved massage, syning, rørarbejde, maling eller mekanik."
- Response Options:** Five buttons with icons and labels: "Ved ikke" (question mark), "Dårlig" (red star), "Ok" (pink star), "God" (yellow star), and "Meget god" (green star).

Den unge skal svare ved at angive et af fire svar på en Likert skala, fra "meget god" til "dårlig". Der er desuden mulighed for at svare "véd ikke". Der er i alt 45 spørgsmål, som stilles i én omgang.

Svarene har ikke indflydelse på, hvilke job der indgår i den unges jobliste. Men man kan se, hvordan den unges kompetencer matcher dem, der er brug for i jobbene på listen.

Hvor længe må uddannelsen vare?

Jobbene i Spor er inddelt i fire niveauer: Fra job, der ikke kræver en uddannelse, til job, der kræver en videregående uddannelse. Nogle job findes på mere end ét niveau.

Vælg uddannelsesniveau

Her kan du angive, hvor kort eller lang din uddannelse må være.

- Ingen uddannelse
- Oplæring/kursus
- Uddannelse - skoleophold og praktik
- Længere uddannelse

Som udgangspunkt er alle niveauer valgt, dvs. alle job i Spors database indgår i den pulje, der matches med. Valg af uddannelsesniveau er derfor i virkeligheden et fravalg af de niveauer, man ikke ønsker.

Det er vigtigt at være omhyggelig, når man vælger uddannelsesniveau, fordi det har en signifikant virkning på den jobliste, der dannes. Ideelt set bør de unge vælge alle de niveauer, som kan imødekomme deres forventninger til kvalifikationer. Er alle niveauer valgt, begrænser det ikke den unges jobliste på forhånd.

Helbred

Helbreds faktorer kan påvirke valg af job. Det er kun få job, der kræver et perfekt helbred, men i visse tilfælde kan helbredsforhold vanskeliggøre eller forhindre varetagelse af et bestemt job.

Spor giver den unge mulighed for at markere forskellige helbredsforhold. I Spor bruges bevidst begrebet helbredsforhold frem for helbredsproblemer. Det opmuntrer den unge til at se på det som et forhold, der skal tages højde for, i stedet for et problem, der kan udgøre en uovervindelig barriere.

Angivelse af helbredsforhold indgår ikke i matchningen og begrænser ikke joblisten. Men der vises en kommentar ved de enkelte job, hvis det valgte helbredsforhold kan have betydning i jobbet. Det er dog værd at være opmærksom på, at der findes mange muligheder for at kompensere for helbredsproblemer eller på anden måde få støtte.

Hvad med mit helbred?

Helbredsproblemer kan umiddelbart være en hindring for at passe et bestemt job. Men ofte kan problemerne klares med hjælpemidler og indretning af arbejdspladsen.

Du vil få at vide, om et bestemt helbredsforhold kan give problemer på job, hvis du markerer det nedenfor. Du vil også få forslag til løsninger.

- Nedsat hørelse
- Talebesvær
- Nedsat funktionsevne - fingre, hænder, arme
- Nedsat funktionsevne - fødder, ben, krop
- Farveblindhed
- Nedsat syn
- Hudproblemer
- Besvimelser eller anfald
- Åndedræt
- Andre forhold

[Fortryd](#) [Vælg](#)

Man kan finde mere information, videointerviews og links om helbredsforhold i MinFremtid under Temaer - Helbred, som er udviklet i samarbejde med DSI, De Samvirkende Invalideorganisationer.

Arbejd med din jobliste!

Ved klik på Vis min jobliste! kommer den unge fra Forbered din jobliste til Arbejd med din jobliste. Titlen understreger, at joblisten ikke skal opfattes som en facitliste, men som et kvalificeret forslag, som den unge kan undersøge, reflektere over og arbejde med.

Arbejd med din jobliste!

Her kan du se, hvilke job der passer til dine svar! Klik på jobbene på listen, læs mere om dem og se, hvorfor de er på din liste.

Du kan arbejde mere med din jobliste og gøre den endnu bedre. Dette kan du gøre:

- [Se alle job](#) Se alle job i Spor - også dem, der ikke er på din liste
- [Flere spørgsmål](#) Svar på flere spørgsmål og få en mere præcis jobliste
- [Det jeg vil](#) Se dine svar. Du kan også ændre dem
- [Det jeg kan](#) Se din svar. Du kan også ændre dem
- [Tilbage](#) Er der andet, du vil ændre? Gå tilbage og forbered ny jobliste
- [Se uddannelser](#) Se de uddannelser, der fører til jobbene på listen

Det jeg vil	Det jeg kan
▼ ▲	▼ ▲
Automekaniker	
Alutørner	
Landbrugsmaskinmekaniker	
Kvalitetsmekaniker	
Motorcykalmekaniker	
Vvs-montør	

Joblisten

Den matchede jobliste indeholder op til 25 job. Jobbene er sorteret efter, hvor godt de passer til den unges svar om præferencer under Forbered din jobliste - Hvad vil jeg? De job, der passer bedst, vil stå øverst på listen.

Hvert job på listen er markeret med en smiley til venstre for jobbet. Smileyen viser, om jobbet passer meget godt, godt eller nogenlunde til svarene. Man bør dog ikke koncentrere sig så meget om jobbenes rækkefølge, men give alle job i den enkelte kategori lige stor opmærksomhed.

Hvis den unge også har besvaret Hvad kan jeg?, vil jobbene på listen desuden være markeret med et ikon for, hvor godt de matcher disse svar.

Listen kan sorteres ved klik på trekkanterne over hver af de to kolonner med ikoner.

Hvordan er joblisten dannet?

I dette afsnit vil vi se lidt nærmere på, hvordan match-mekanismen i Spor virker. Det kan være nyttigt for at forstå, hvad det er, joblisten viser, og det kan give en god baggrund for at forklare en ung, hvorfor et tilsyneladende urimeligt job på listen måske ikke er så mærkeligt endda.

Spor database indeholder i alt ca. 700 job. Antallet kan variere lidt, da databasen løbende revideres i forhold til udviklingen på arbejdsmarkedet.

Redaktionen har nøje gennemgået og analyseret alle job i forhold til de aspekter, der afspejles af de 111 spørgsmål til, hvad den unge vil.

Hvert job er herefter karakteriseret med:

- > Ca. 4 primære aspekter, som er essentielle for jobbet
- > Ca. 8 sekundære aspekter, som er vigtige i jobbet
- > Ca. 4 andre aspekter, som ofte forekommer, og som er med til at karakterisere jobbet.

Baggrunden for at vælge aspekter til det enkelte job er en særdeles grundig analyse. Denne analyse er herefter afstemt med faglige organisationer og en række mennesker, der arbejder i de pågældende job.

Men her taler vi ikke om en eksakt videnskab! Det kan diskuteres, hvilke aspekter det enkelte job skal

tildeles. En faglig organisation kan fx godt have et andet perspektiv end en person, der er beskæftiget i jobbet. Og selv blandt disse kan der være forskelle, afhængigt af hvad den enkelte foretrækker eller er særlig god til.

Valget af aspekter skal yderligere afbalanceres i forhold til analysen af alle de øvrige job, og den endelige tildeling af aspekter vil derfor ofte være et kompromis.

Desuden er hvert job karakteriseret ved et eller flere uddannelsesniveauer.

Kun de job, som opfylder den unges valg af uddannelsesniveau, bliver matchet, og et evt. fravalg af uddannelsesniveau kan derfor begrænse listen betydeligt.

Hvert af de matchede job starter i princippet som et "passende" eller "rimeligt" job, dvs. uden hverken at passe virkelig godt eller virkelig dårligt.

Alle job har mindst ét primært aspekt blandt de første 42 spørgsmål, så alle job får et minimumsgrundlag for at blive matchet med den unges svar. Hvert trin i processen (dvs. hver ny omgang spørgsmål) resulterer i enten at acceptere jobbet som passende eller at forkaste det.

Det enkelte job tildeles herefter en matchkategori:

- Rigtig god match
- God match
- Tvivlsom match
- Dårlig match

Det er disse kategorier, der afgør, hvilken smiley jobbet tildeles på den unges liste.

Et job vil blive karakteriseret som et tvivlsomt match, hvis den unge har svaret neutralt eller dårligere til for mange af jobbets aspekter. Job, der er kategoriseret som "dårlig match", vises aldrig på den unges jobliste (men kan ses under "Se alle job" - se nedenfor).

Længere ind i Spor - bedre afklaring

Spor er læringsorienteret og tilbyder den unge nye måder at opfatte job på og mulighed for at reflektere over og revidere sin holdning til bestemte jobaspekter. Samtidig kan den unge undersøge og lære af, hvordan hans/hendes holdning til jobaspekterne påvirker joblisten.

Men dette er kun muligt, hvis den unge undersøger jobbets aspekter og matchresultatet for de enkelte job. Nogle af de stærkeste redskaber hertil er muligheden for at ændre svar og for at se alle job i Spor.

Det enkelte job - hvad kan man undersøge?

Ved at klikke sig ind på et job får den unge adgang til en række relevante informationer om jobbet.

Indledningsvis får den unge en kommentar med på vejen i forhold til, hvor godt det matcher:

- > Dette job er værd at overveje grundigt. Jobbet passer rigtig godt til dine svar på, hvad du vil.
- > Dette job er værd at undersøge nærmere. Jobbet passer godt til dine svar på, hvad du vil.
- > Dette job kunne måske være noget for dig. Jobbet passer nogenlunde til dine svar på, hvad du vil.

Siden indeholder to fanekort: *Hvad skal man?* og *Hvad skal man kunne?*

Under *Hvad skal man?* vises aspekterne for det enkelte job sammen med den unges svar, så man kan se, hvordan de passer - eller ikke passer - sammen. Dette er en af Spors stærkeste faciliteter, idet den giver den unge anledning til en seriøs refleksion over, hvordan ønskerne passer med virkeligheden.

The screenshot shows a user interface for a job titled 'Automekaniker'. It includes a 'Tilbage' button, a photo of a mechanic, and a green checkmark indicating a good match. Below this, there are two tabs: 'Hvad skal man?' and 'Hvad skal man kunne?'. The 'Hvad skal man?' tab is active, showing a list of job aspects and the user's responses.

På dette job skal man	Dine svar
vide, hvordan maskiner virker, og hvordan man reparerer dem	Meget godt
arbejde med fysik og teknik	Meget godt
bruge værktøjer og redskaber	Meget godt
arbejde med motorkøretøjer	Meget godt

Man skal også	Dine svar
være koncentreret eller tålmodig	Godt

Under *Hvad skal man kunne?* vises de kompetencer, der er nødvendige og ønskværdige for at bestride jobbet – også her sammen med den unges svar. Dette gælder dog kun, hvis den unge har besvaret spørgsmålene til *Hvad kan du?* Også denne facilitet giver god mulighed for at reflektere over realistiske og urealistiske valg.

Endelig kan den unge læse om jobbet og undersøge bl.a. jobindhold, løn, beskæftigelsesmuligheder, uddannelse samt se billeder og evt. videointerviews med mennesker i det pågældende job.

Flere spørgsmål

Denne funktion giver den unge mulighed for at besvare spørgsmål i flere omgange, indtil alle 111 jobaspekter er afklaret. Jo flere spørgsmål man besvarer, desto mere præcis bliver joblisten.

Bemærk: Besvarelse af nye spørgsmål kan gøre det nødvendigt med endnu flere spørgsmål. Det sker, hvis den unges svar bringer job på banen, hvor der endnu mangler at blive taget stilling til nogle primære aspekter ved jobbet for at afgøre, om det skal på joblisten.

Se alle job

Spor giver mulighed for at se alle job – uanset om de findes på den unges jobliste. Det er en meget vigtig funktion, fordi det giver den unge mulighed for at finde ud af, hvorfor et job ikke findes på listen.

Et job, der ikke er på den unges jobliste, kan sagtens være et godt match, men er måske ikke blandt de bedste 25 og vises derfor ikke her. Det er vigtigt, at den unge ser, hvorfor det ikke er på listen.

Omvendt kan et job, der overrasker den unge som et dårligt match, give anledning til en god refleksion og måske få vedkommende til at revidere sin holdning til et eller flere jobaspekter.

Det jeg vil

Denne funktion giver overblik over alle de svar, den unge har givet. Svarene kan vises i de enkelte kategorier, eller man kan bruge søgefeltet til at finde bestemte spørgsmål.

Det jeg vil Tilbage

Her ser du fordelingen af dine svar

Alle Meget dårligt Dårligt Neutral Godt Meget godt

Søg fritext i spørgsmål: Søg Nulstil

Klik for at ændre dine svar

- arbejde udendørs i al slags vejr
- arbejde på et kontor
- sælge eller fremme salg
- lære nye praktiske færdigheder
- arbejde med fysik og teknik
- arbejde med kemiske stoffer
- udtrykke viden og tanker skriftligt
- fremstille genstande ved hjælp af former og farver

På denne side kan den unge også ændre de enkelte svar. Blot man ændrer et enkelt svar, kan det give store udslag på listen. Det er en vigtig funktion i erkendelsen af, hvilke barrierer der indgår i ens jobvalg.

Det jeg kan

Her kan man få overblik over og evt. justere sine svar til Hvad kan jeg? Svarene kan give god anledning til at tage spørgsmål om realistisk jobvalg op i vejledningen. Det kan også være en indgang til at tage hul på refleksioner over en evt. generel under- eller overvurdering af egne evner.

Det jeg kan Tilbage

Du kan ændre dine svar ved at markere det spørgsmål, du vil ændre og derefter klikke på det ikon, der svarer til ...

Ved ikke Dårlig OK God Meget god

- bruge hænderne
- reparere ting
- betjene udstyr og maskiner
- yde service til kunder eller klienter
- rådgive
- tælle, måle og regne
- arbejde med meget små ting
- lytte til andre

Se uddannelser

Denne funktion viser alle de uddannelser, der kvalificerer til jobbene på listen. Man kan vælge at se detaljer om uddannelserne, og man kan vælge, om man vil se alle uddannelser eller kun erhvervsuddannelser.

Uddannelserne står i prioriteret rækkefølge, så de uddannelser, der fører til jobbene øverst på joblisten, også står øverst på uddannelseslisten.

Favoritter

Både job og uddannelser kan vælges som favoritter. Man skal blot klikke på det lille ikon til venstre for sidens overskrift - så bliver det til et lille hjerte.

Klik én gang til, hvis favoritten skal væk.

De valgte favoritter vises med hjerte på job og uddannelseslister, og alle favoritter bliver samlet under Mine favoritter i menuen til venstre.

Arbejdet med at vælge favoritter kan ses som den unges bevidste arbejde med joblisten og personlige valg af job og uddannelse.

Teoretisk baggrund

Spors udvikling

Spor er udviklet i samarbejde med Loughborough University i England. Programmet bygger på omfattende empirisk forskning, hvor mange brugere, både vejledte og vejledere, har bidraget konstruktivt til programmets udvikling siden starten for 25 år siden.

Formålet med Spor er at give grundlag for samtale om uddannelses- og karriereveje. Programmet inddrager til selvstændig aktivitet fra den vejledtes side og har fokus på forslag til konkrete erhvervs- og jobområder. Det er individcenteret og tilbyder struktur og grundlag for fortsat aktivitet og karriereplanlægning, alene eller sammen i en gruppe.

Har Spor en teoretisk forankring?

Spor er et værktøj, som kan kobles til flere forskellige teorier. Et fokus er matchteori eller træk-faktor-teori (Parsons¹ og Holland²). I Spor opmuntres de unge til at vurdere forskellige funktioner i arbejdslivet. Vurderingerne matches mod erhverv ("job") og leder frem til forslag til konkrete job. I lighed med andre værktøjer i vejledningen kan et netbaseret valgstøtteværktøj bruges på mange måder. Det er vigtigt, at vejlederen informerer om, hvordan Spor kan udnyttes som et dynamisk værktøj i en vejledningsproces frem for en rendyrket matchning, "test them and tell them".

Spor er transparent, dvs. både proces og resultat er fuldt synlig. Det åbner for svar på spørgsmål som: Hvorfor foreslår programmet netop disse job? Hvilke aspekter dominerer i et bestemt erhverv? Dermed bidrager det til diskussion og refleksion om erhverv, om den enkeltes præferencer, og hvad han eller hun tror ligger bag om disse. (Super³). Denne dybere indsigt i forhold til koblingen præferencer-erhverv giver også en unik mulighed for at udvide den vejledtes perspektiv, en af vejledningens vigtigste opgaver.

Spor giver et godt grundlag for at tale om omgivelsernes påvirkning på individets billede af sine interesser og evner. Også dette stimulerer den vejledte til at søge nye muligheder (Krumboltz⁴).

Ud fra de job, der bliver foreslået i Spor, gives der en åbning for at tale om hvordan køn, etnicitet og tilhørsforhold til en socialgruppe (Gottfredson⁵) påvirker valget af erhverv. Denne transparens bidrager til at åbne dialogen og skabe en forøget indsigt hos den unge.

Vejledere arbejder oftest eklektisk⁶, og vejledende aktiviteter bygger normalt på flere forskellige teorier. Som vejleder har man brug for viden om forskellige værktøjer og metoder, og man skal kunne

forholde sig til dem på en professionel måde. Man skal vide hvornår, hvor, hvordan og over for hvem et værktøj eller en metode kan bruges. Vejlederens introduktion og opfølgning har stor betydning for, hvor effektivt og værdifuldt programmet bliver for den enkelte. Dette gælder også for Spor.

¹⁾ Se fx side 29f i: Højdal, L og Poulsen, L (2007): *Karrierevalg. Teorier om valg og valgprocesser*. Fredensborg, Studie og Erhverv.

²⁾ Se side 73 ff i Højdal og Poulsen (2007) (note 1).

³⁾ *Theory of Vocational Development*. Se fx side 39ff i Højdal og Poulsen (2007) (note 1).

⁴⁾ *Social Learning Theory*. John D. Krumboltz mener, at vejledende aktiviteter har til formål at stimulere individer til at søge nye erfaringer. Se fx se 101ff i Højdal og Poulsen (2007) (note 1).

⁵⁾ *Theory of Circumscription and Compromise*. Se side 127ff i Højdal og Poulsen (2007) (note 1).

⁶⁾ *Eklektisk - forsøger at forene tankegods og idéer fra flere sider. Om eklektisk vejledning*, se fx Løve, (2005): *Vejledning ansigt til ansigt. Teorier og metoder i den individuelle vejledning*. Fredensborg, Studie og Erhverv.

Tre gode råd

Sådan bruger du Spor

Vejledningen til eleverne: Sådan bruger du Spor! er en god introduktion, når de unge skal arbejde i dybden med Spor. Den forklarer, hvad de kan bruge Spor til, og hvordan de kan arbejde med joblisten.

Sådan bruger du Spor! kan downloades fra MinFremtid.dk under fanebladet UEA.

Se og hør

Spor kan også bruges til unge, der har problemer med at læse. Brug knappen Start lyd, så bliver de enkelte spørgsmål læst op. Sammen med den lille animation giver den læste tekst et godt billede på, hvad der spørges om.

Gem og find

Så snart de unge har besvaret de første 42 spørgsmål, er de gemt. De følgende spørgsmål og andet, som den unge har angivet, gemmes også, så man kan forlade programmet og vende tilbage senere.

Når man har fået sin jobliste, vil det altid stå midt på siden, når man vender tilbage til Spor. Men man kan også vælge at begynde helt forfra: Så skal man blot klikke på Hvad vil jeg? Så får man mulighed for at begynde forfra. De tidligere svar bliver slettet.

Spor i MinFremtid - sådan virker det! kan downloades fra www.minfremtid.dk

Redaktion: Birgit Heie

Afsnittet "Teoretisk baggrund" er skrevet af Mia Lindberg

Copyright © Schultz 2011